

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF CHRISTIAN FALZON SCERRI
ONOR. IMĦALLEF JOSETTE DEMICOLI**

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 3 ta' Ottubru, 2024.

Numru 2

Rikors numru 723/2012/2 GM

Faces Displays Limited (C-28824)

v.

Joseph Debono u Mary Debono

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza dwar appell ta' Faces Displays Limited minn sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nhar it-23 ta' Lulju, 2020, li biha kkundannat lill-konvenuti Debono sabiex iħallsuha s-somma ta' €5,000 bħala danni, b'konsegwenza ta' ksur ta' ftehim dwar il-kiri ta' tliet spazji għal skop ta' tqegħid ta' tliet *billboards*, fuq art li tmiss ma' Triq Giuseppe Garibaldi, il-Marsa.

Daħla

2. B'rikors maħluf imressaq fit-18 ta' Lulju, 2012, Faces Displays Limited, li toffri servizzi fil-qasam tar-reklamar, inkluż fuq il-*billboards*, qalet li b'kitba tad-29 ta' Awwissu, 2011, il-konvenut Joseph Debono krielha tliet spazji f'għalqa fi Triq Giuseppe Garibaldi ġewwa l-Marsa, għal perjodu ta' għaxar snin, u dan bil-għan li hija tkun tista' tqiegħed *billboard* f'kull wieħed minn dawk l-ispazji.

3. Ilmentat li minkejja dak il-ftehim, kemm Joseph Debono, kif ukoll martu Mary Debono, naqsu milli jagħtuha l-pussess ta' dawk it-tliet spazji, u dan anke wara li hija talbithom kemm-il darba sabiex jagħmlu hekk.

4. Argumentat li dan in-nuqqas min-naħa tal-konvenuti kasbrilha l-jedd għat-tgawdija bil-kwiet tal-ħaġa lilha mikrija, u fid-dawl ta' dan, saħqet li hija għandha kemm il-jedd li titlob il-ħall tal-kuntratt tal-kirja, kif ukoll li titlob il-ħlas tad-danni li qalet li ġarrbet u kien għadha trid iġġarrab, għaliex hija ma setgħetx tqiegħed il-*billboards* tagħha fuq it-tliet spazji mikrija lilha skont il-ftehim tad-29 ta' Awwissu, 2011.

5. Fid-dawl ta' dan, Faces Displays Limited, talbet lill-Ewwel Qorti sabiex:

«1. Tiddikjara x-xoljiment tal-iskrittura ta' lokazzjoni datata 29 ta' Awwissu 2011, prevja okkorrendo dikjarazzjoni ta' inadempjenza da parti tal-konvenuti konsegwentement għan-nuqqas tagħhom li jassiguraw li s-soċjetà attriċi jkollha t-tgawdija bil-kwiet tal-ħaġa lilha mikrija għaž-żmien kollu tal-kiri;

2. Tiddikjara lill-konvenuti responsabbli in solidum għad-danni sofferti mis-soċjetà attriċi konsegwentement għall-preċitata inadempjenza kontrattwali da parti tagħhom;

3. Tillikwida d-danni sofferti mis-soċjetà attriċi kif premess, liema danni jikkonsistu f'damnum emergens u f'lucrum cessans;

4. Tikkundanna lill-konvenuti in solidum sabiex iħallsu lis-soċjetà attriċi d-danni hekk likwidati ai termini tat-talba preċedenti.

Bl-ispejjeż u bl-imgħax legali fil-konfront tal-konvenuti.»

6. Bi twegiba maħlufa mressqa fil-25 ta' Settembru, 2012, il-konvenuti Joseph u martu Mary Debono, laqgħu għall-kawża billi qajmu dawn l-eċċezzjonijiet:

«1. Illi preliminarjament il-konvenuta Mary Debono la kienet firmatarja u lanqas ma kienet taf bl-iskrittura ta' lokazzjoni inkwistjoni u essendo li din hija att ta' amministrazzjoni straordinarja tali skrittura hija nulla a tenur tal-Artikolu 1326 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

2. Illi mingħajr preġudizzju u fil-mertu, is-soċjetà attriċi kienet taf illi l-advertising spaces kienu ser ikunu disponibbli iktar tard u mhux immedjatament nonostante li dak li hemm fl-iskrittura.

3. Illi mingħajr preġudizzju wkoll fi kwalunkwe każ is-soċjetà attriċi ma sofriet l-ebda danni.»

7. B'sentenza mogħtija fit-23 ta' Lulju, 2020, l-Ewwel Qorti qatgħet din il-kawża billi: (i) ċaħdet l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti; (ii) sabet li l-konvenuti naqsu milli jiżguraw li jħarsu l-jedd tal-kumpanija attriċi għat-tgawdija bil-kwiet tal-ħaġa mikrija lilha għaž-żmien kollu tal-ftehim tal-kirja, u b'konsegwenza ta' dan ordnat il-ħall ta' dak l-istess ftehim; (iii)

żammet lill-konvenuti responsabbli għad-danni minhabba n-nuqqas tat-tħaris tagħhom tal-ftehim tal-kirja tad-29 ta' Awwissu, 2011; (iv) sabiet li l-kumpanija attriċi garrbet ħsara fl-ammont ta' €5,000, u (v) fl-aħħar nett, ikkundannat lill-konvenuti sabiex flimkien bejniethom, iħallsu lil Faces Displays Limited tali ammont, flimkien mal-imgħaxijiet legali, b'effett mill-jum tas-sentenza sad-data tal-pagament effettiv.

8. L-Ewwel Qorti wasslet għal din id-deċiżjoni wara li għamlet dawn il-konsiderazzjonijiet:

«Fatti u Riżultanzi

1. Il-kumpanija attriċi topera fin-negozju ta' outdoor advertising fis-sens li tikri siti sabiex jiġu installati billboards għar-riklamar;

2. Fid-29 t'Awwissu 2011, l-attriċi permezz tad-direttur tagħha, Kevin Vassallo daħlet parti fi skrittura ta' lokazzjoni mal-konvenut Joseph Debono għall-kera ta' tliet siti mmarkati mill-Mepa bħala żoni adegwati għar-reklamar ġewwa għalqa fil-pussess tal-istess konvenut fi Triq Giuseppe Garibaldi, il-Marsa sabiex l-attriċi setgħet tinstalla u żżomm advertising billboard f'kull wieħed mill-ispazji konċessi in lokazzjoni għar-reklamar ta' prodotti u servizzi ta' terzi. Dan versu ammont ta' kera [hemm] stipulat.

3. Fl-imsemmija skrittura hemm indikat illi l-attriċi hija konsapevoli illi kien hemm billboard ta' terzi installata f'wieħed mill-ispazji miftiehma. Il-konvenut obbliga ruħu li jneħħi l-imsemmi billboard ta' terzi sat-28 ta' April 2012 u l-kera kellha tibda tgħodd mit-30 t'April 2012 għall-perjodu ta' għaxar snin u ċjoè sat-30 t'April 2022. Ma' dak il-ftehim tħallsu €3,500 akkont illi kkonferma l-irċevuta tagħhom il-konvenut. Vassallo jgħid illi f'Diċembru 2011 kienu tħallsu €1,500 oħra. Il-konvenut la ċaħad u lanqas ikkonferma dan il-pagament.

4. Skont Kevin Vassallo, il-konvenut kien infurmah illi l-kuntratt ma' terzi kellu jagħlaq fl-1 t'April 2012 u kien talab li jiġihalla xahar żmien sakemm l-istess terzi jżarmaw l-istrutturi tagħhom u fil-fatt il-kirja tal-attriċi kellha tibda mit-30 t'April 2011. Minkejja dan, il-billboards ta' terzi baqgħu hemm u ma tneħħewx tant li l-attriċi interpellat lill-konvenut permezz ta' ittra legali datata 22 ta' Mejju 2012 sabiex jonora l-ftehim ta' bejniethom u żammitu responsabbli għad-danni. Vassallo ppreżenta ritratti sabiex juri illi l-billboards kienu għadhom jintużaw minn terzi sad-data tal-

preżentata tal-affidavit tiegħu u ċjoè 7 ta' Frar 2014 u r-riklami ta' fuqhom kienu qed jinbidlu regolarment;

5. Il-konvenut jixhed ċar illi l-billboards tal-attriċi ma twaħħlux għaliex «kien hemm billboard ta' ħaddieħor li ħsibna li ħa jntemm il-kuntratt tiegħu fi żmien li kien ħa jwaħħal is-Sur Vassallo» ikompli jixhed illi l-iżball li ġara kien li ċertu Jonathan Zammit li kellu l-billboards fuq il-post, il-konvenut ħaseb illi ħa jispiċċa f'April 2012 meta fil-fatt kien baqalu sentejn oħra. Induna wara l-iffirmar mal-attriċi bl-iżball fid-data.

6. L-attriċi tissottometti illi minħabba l-aġir tal-konvenut qed tbatì danni f'telf ta' qligħ li tistma illi huwa ta' €1,800 fix-xahar ekwivalenti għal €21,600 fis-sena għal billboard waħda biss u allura €64,800 fis-sena għat-tliet billboards. Minn dan l-ammont iridu jitnaqqsu €896 fix-xahar bħala spejjeż u allura €32,256 fis-sena għat-tliet billboards. B'hekk meta jitnaqqsu l-ispejjeż mill-qligħ totali annwali jibqa' bilanċ ta' €32,544 fis-sena. Il-kumpanija tikkalkula rata ta' inflazzjoni ta' 2% fis-sena u għalhekk qed titlob mingħand il-konvenuti l-ammont ta' danni ta' €356,347.70 fuq medda ta' għaxar snin;

7. Hemm diżgwid dwar jekk it-tliet siti li kienu se jiġu mikrija lis-soċjetà attriċi kinux kollha tal-konvenut. Kien il-konvenut stess illi ġab il-permessi sabiex jurihomlu. Qatt ma kellu idea illi dawn it-tliet siti m'humieq tal-konvenut u lanqas il-qies tal-għalqa tal-konvenut. Li kieku l-konvenut qallu illi m'għandux tliet siti, żgur ma kienx sejjer iħallas ta' tlieta. Meta kien sugġerit lilu illi waħda biss mis-siti tal-billboards taqa' fl-għalqa tal-konvenut, Vassallo insista illi Debono dejjem semmielu li kellu tliet siti għall-kiri u Debono stess indikalu illi qegħdin fil-proprietà tiegħu.

8. Il-konvenut xehed illi fl-għalqa inkwistjoni kien hemm permess ta' tliet billboards iżda dejjem kien u għad hemm żewġ billboards biss. Jgħid illi kien avviciinah sensar ta' Vassallo u kien infurmah illi diġà kellu ftehim ma' persuna oħra u li dan il-ftehim kellu jiskadi fi żmien sena iżda ma kellux ċans isaqsu lil martu tivverifikalu għax din il-laqqgħa kienet ta' malajr. Jgħid illi meta kien iffirma l-ftehim flimkien mal-pjanta kien għadu ma laħaqx iċċekkja l-affarijiet kif kienu mat-terzi. Jgħid illi ma kienx jaf eżattament x'kien qed jiffirma għax ma tantx jaf jaqra u allura qagħad fuq il-kelma tas-sensar u ta' Vassallo. Jgħid illi Vassallo kien qallu illi dak il-ftehim kien jirrigwarda prezzijiet u d-data meta kien ser jidhrol hu. Jgħid illi dan kollu kellu jiġi kkonfermat u ried jivverifika d-dati mal-mara u mat-tfal. Meta nduna illi l-ftehim ma' terzi kien se jiskadi sentejn wara, informa lil Vassallo. Talab lil Vassallo biex l-iskrittura tibda tgħodd mis-sena 2014 u kien lest jagħtih sena sħiħa mingħajr ħlas u ġibidlu l-attenzjoni illi martu ma kinitx iffirmit il-ftehim. Meta Vassallo ħa passi legali, induna illi l-ispażji li Vassallo indika fuq il-pjanta annessa mal-iskrittura ma kinux l-ispażji li jmissu mal-għalqa tiegħu. Kien mar għand Perit u vverifika illi l-billboard MBB93 biss qiegħda fir-raba mikrija lilu. Jgħid illi kienu s-sensar u Vassallo li indikaw it-tliet billboards fil-ftehim. Jgħid illi qatt ma nganna lil ħadd iżda kien hu li ġie ingannat għaliex ħaseb illi kien qed jiffirma dwar rati u mhux kuntratt u skont hu Vassallo kien jaf li l-billboards ma

kinux fl-għalqa li kienu qed jiftehmu dwarha. Jgħid illi kien ingannat minn dik il-persuna li kienet qed tokkupa l-art għaliex minn wara dahru rreġistra l-faxxa tal-art li tmiss mat-triq fuq ismu.

9. Waqt il-kontroeżami Debono jgħid illi huwa familjari maż-żona inkwistjoni għaliex l-art ilha mqabbla għandu għal xi għaxra jew ħmistax-il sena. Muri l-pjanta annessa mal-ftehim jgħid illi nesa n-nuċċali iżda xorta waħda għaraf it-triq. Mistoqsi li la kien familjari kif m'għarafx il-pjanta, jgħid illi ma kienx jagħrafhom il-pjanti. Rigward l-persuna l-oħra illi kien qed jokkupa l-billboards wara li skadielu l-kuntratt fl-2014 jgħid illi kien kitiblu bl-Avukat iżda ma pproċediex b'kawża. Il-konvenut jargumenta illi l-mara tiegħu ma kinitx iffirmit l-iskrittura u għalhekk peress illi huwa att ta' amministrazzjoni straordinarja, tali skrittura hija nulla.

10. Għall-finijiet tal-pretensjonijiet li qed tippretendi l-attriċi, inħatar espert komputista l-Avukat Renald Micallef sabiex jirrelata f'dan is-sens. Waqt dawn is-seduti, Kevin Vassallo ppreżenta dokumenti fejn juru booking orders jew kuntratti bħala eżempji sabiex jiddetermina l-valur li normalment jagħmel minn tali billboards. Vassallo jikkonferma illi l-agency commissions illi kienu mnaqqsa fil-booking orders kellhom jiġu miżjuda mal-ispejjeż;

Damnum Emergens

Illi l-espert imqabblad mill-Qorti kkonstata illi l-attriċi ma ressqet l-ebda prova ta' tali danni ħlief li Kevin Vassallo semma ċ-ċifra ta' €90,000 fl-affidavit tiegħu bħala spejjeż ta' għax-xiri tal-billboards mixtrija appożitament għas-siti inkwistjoni. Fil-Financial Statement ippreżentati mill-attriċi juru illi l-nefqa annwali fis-sena 2012 kienet ta' €51,239 u fis-sena 2013 kienet ta' €33,883. Però dan ma jurix illi dawn l-ispejjeż ġew inkorsi fuq billboards, wisq inqas fuq il-billboards fis-siti inkwistjoni.

Lucrum Cessans

Illi l-attriċi ppreżentat ħames dokumenti ta' pre-bookings però kkonfermat illi dawn ma kinux speċifikatament booking orders għas-siti inkwistjoni iżda ippreżentathom biss bħala prova ta' valur tad-dħul ta' €1,800 fix-xahar, għalkemm fil-verità dawn id-dokumenti juru €1,600 fix-xahar u mhux dak ta' Eur1,800. Bħala spejjeż kien hemm:

- 15% agency commissions
- Kera – bbażata fuq il-kirja skont il-kuntratt ta' €8,500
- Diprezzament – maħdum fuq somma ta' capital outlay ta' €90,000 u b'rata ta' diprezzament ta' 10% fis-sena;
- Taxxa ta' 35% b'hekk il-qliġ fis-sena minn fuq billboard waħda jsir Eur3,619 u għalhekk għal tlieta jiġu Eur10,857 allura b'total għal għaxar snin ta' Eur108,576;

Dwar l-aġġustament għal-inflazzjoni, is-soċjetà attriċi użat rata ta' inflazzjoni konformi mis-sena 2012 sas-sena 2022 ta' 2% u għalhekk is-

somma aġġustata għall-inflazzjoni issir ta' Eur114,727;

Illi l-attriċi pprezentat kalkolazzjoni futura ta' dñul u ħruġ mill-operat ta' dawn il-billboards ta' €21,600 u €10,752 fis-sena. Il-profitt annwali minn kull billboard huwa ta' €10,848 u għalhekk l-profitt ta' tliet billboards għal għaxar snin huwa ta' €325,440. L-attriċi żiedet din l-istima b'inflazzjoni ta' 2% fis-sena għas-somma globali ta' €356,347.70;

Ikkunsidrat:

L-ewwel eċċezzjoni

Skont l-Art. 1326 Kod. Ċiv atti t'amministrazzjoni straordinarja ffirmati minn parti waħda biss mill-miżżewwġin mhix nulla, imma annullabbli fi żmien tliet snin minn xi waħda mid-dati [hemm] dedotti. Trattandosi ta' annullament, u mhux nullità, dan irid isir per via d'azione u mhux per via di eccezione. Ma saret l-ebda azzjoni fiż-żmien stipulat mil-liġi. Il-Qorti tal-Appell (Peter Paul Micallef v. Joseph Debattista – 05.10.2001) applikat dan il-prinċipju fil-każ ta' att ta' amministrazzjoni straordinarja ffirmat minn konjuġi wieħed biss, u dan mhux biss abbażi tal-ġurisprudenza stabbilita imma anke minħabba dispożizzjoni espressa tal-liġi [...]

It-tieni eċċezzjoni

Illi l-baži fattwali għal din l-eċċezzjoni ma tirriżultax, u apparti dan, iviġi l-prinċipju probatorju ġerarkiku li contra scriptum non est argumentum;

Vizzju tal-kunsens

Illi l-konvenut jallega vizzju tal-kunsens abbażi ta' żball tiegħu kif ukoll ta' qerq min-naħa tas-soċjetà attriċi. Din hija vera u proprja eċċezzjoni li ma tissemmiex fir-risposta ġuramentata. Mhux leċitu jitqanqlu eċċezzjonijiet ta' din ix-xorta b'mod informali waqt is-smiġn tal-kawża. Għalhekk il-Qorti ma tistax tiegħu konjizzjoni tagħhom imqar jekk tkun konvinta li jkunu veri;

It-tielet eċċezzjoni

Illi l-provi tas-soċjetà attriċi dwar id-danni huma insuffiċjenti. Rigward id-damnum emergens, ma nġiebet l-ebda prova tal-prezz tal-billboards allegatament mixtrija. U lanqas jekk l-attriċi ppruvatx tbiegħhom jew tużahom x'imkien ieħor, biex timminimizza d-danni. Għalhekk m'hemm l-ebda prova tad-danni emergenti f'dan ir-rigward. Li jirriżulta biċ-ċar hu li l-attriċi ħallset €5,000 kera. Lanqas inġiebet prova diretta dwar it-telf ta' qligħ antiċipat; ma nġiebet prova tal-ebda booking tal-billboards inkwistjoni. Inġiebu biss fotokopji mhux awtentikati ta' ħames booking orders dwar billboards, - meta l-attriċi ssostni li kellha madwar 70 kuntratt bħal dak in kawża - s'intendi mwaħħlin f'postijiet oħrajn. Mhux biss ma ġewx esibiti l-originali tagħhom, imma lanqas ġew ikkonfermati bil-ġurament minn min għamel l-ordnijiet. Lanqas inġiebet prova tal-

importanza tal-lokalità ta' dawn il-billboards, u jekk l-ispazju tagħhom jinkriex il-ħin kollu, u b'liema prezzijiet; jekk ivarjawx skont l-istaġun.

*Illi dwar il-lucrum cessans l-espert tal-Qorti ħass li għandu jikkonkludi r-rapport tiegħu bir-rimarka sinjikanti daqskemm hi taċiturna li s-Sur Vassallo qal li kellu madwar 70 kuntratt bħal dan il-kawża u għalhekk l-istejjem ippreżentati bħala prova assoluta tal-qliġh tiegħu **setgħu kienu aktar robusti u ssapportjati b'aktar dokumentazzjoni fattwali.***

Illi fil-fehma tal-Qorti, dawn il-kuntratti messhom ġew esibiti akkumpanjati bil-qliġh li jsir fuq kull waħda minnhom fuq medda ta' żmien. Inveċe kull ma ġie esibit kienu ħames booking orders li jestendu fuq xahar jew ftit xhur. Għalkemm huwa minnu li fil-każ ta' telf ta' qliġh futur il-Qorti jkollha toqgħod fuq projections; bil-passat impoġġi bħala mera tal-futur u tenut kont taċ-chances and changes of life, il-baži ta' dawn il-proġettazzjonijiet trid tkun waħda fattwali u li tagħti l-aħjar stampa possibbli tal-qliġh preżenti u passat u mhux kampjuni sporadiċi tan-negozju, għax dawn jistgħu ikunu kompletament misleading. Il-Qorti mhix disposta tagħmel eżerċizzju approssimattiv bħal dan. Huwa prinċipju kardinali tal-proċedura tagħna li «l-Qorti għandha fil-każijiet kollha tordna li ssirilha l-aħjar prova li l-parti tista' ġġib» (Art.559 Kap 12). «Il-qorti għandha tiċċad li tingieb kull prova li jidhrilha... li mhix l-aħjar prova li l-parti tista' ġġib.» Barra minn hekk, il-Qorti xejn ma ssib kredibbli din it-tip ta' prova dwar il-lucrum cessans meta lanqas dwar id-damnum emergens ma ngħatat provi konkreti u di più l-prezz tal-billboards li ngħatat irriżulta esaġerat: falsus in uno, falsus in omnibus.»

9. Il-kumpanija attriċi appellat minn din is-sentenza b'rikors tal-11 ta' Awwissu, 2020, u hemmhekk hija talbet lil din il-Qorti tal-Appell sabiex b'żieda mal-ammont diġà likwidat mill-Ewwel Qorti, tillikwida wkoll favuriha s-somma ta' €167,040 bħala telf ta' qliġh, kif ukoll sabiex il-konvenuti Debono jiġu ordnati jħallsuha dawk id-danni. Fil-bqija, talbet il-konferma tas-sentenza appellata, bl-ispejjeż kollha kontra l-konvenuti, u bl-imgħaxijiet sad-data tal-pagament effettiv.

10. Bi twegiba mressqa fl-4 ta' Settembru, 2020, il-konvenuti Debono ressqu r-raġunijiet tagħhom għalfejn l-appell ta' Faces Displays Limited

għandu jiġi miċħud.

11. Inżamm smiġh quddiem din il-Qorti fis-16 ta' Lulju 2024, li għalih dehru l-Avukati tal-partijiet, u minn hemmhekk l-appell tħalla għas-sentenza għal-lum.

Konsiderazzjonijiet:

12. B'dan l-appell, Faces Displays Limited qiegħda tattakka dik il-parti tas-sentenza appellata, li fiha l-Ewwel Qorti kkonkludiet, li hija marnexxlihiex tressaq provi tajbin biżżejjed dwar it-telf ta' qligħ li qiegħda tgħid li ġarrbet b'konsegwenza tan-nuqqas tal-konvenuti Debono li jagħtuha l-pussess vakanti ta' tliet spazji li hija kriet bis-saħħa ta' kitba privata tad-29 ta' Awwissu, 2011.

13. Fl-essenza tiegħu, l-aggravju tal-kumpanija appellanti huwa għalhekk wieħed u jdur madwar in-nuqqas min-naħa tal-Ewwel Qorti li tillikwida ammont ta' danni li jirrappreżenta t-telf ta' qligħ li qiegħda tişhaq li ġarrbet.

14. B'kollox, l-appellanti qiegħda tressaq ħames raġunijiet ewlenin biex tfisser għalfejn il-konkluzjoni tal-Ewwel Qorti dwar il-likwidazzjoni tad-danni kellha tkun mod ieħor. Kemm għaliex dawn ir-raġunijiet huma lkoll

immirati għall-kisba tal-istess riżultat, kif ukoll għaliex huma marbuta ma' xulxin, il-Qorti sejra tkun qiegħda tgħaddi biex tistħarrighom kollha flimkien.

15. Faces Displays Limited titlaq billi tilmenta li l-Ewwel Qorti ma setgħetx raġonevolment tistenniha, li tressaq prova ta' xi ordnijiet għar-reklamar fuq il-*billboards* li kellhom jitwaħħlu fuq it-tliet siti li hija kriet mingħand Debono. Tfiisser li hija ma kinitx f'qagħda li tressaq prova bħal din u dan sewwasew għaliex hija ma setgħetx taċċetta ordnijiet qabel ma kien sejjer ikollha f'idejha l-pussess vakanti tas-siti mikrija lilha.

16. Targumenta li ma jagħmel l-ebda sens li min-naħa 'l waħda l-Ewwel Qorti sabet li l-konvenuti naqsu milli jgħaddulha l-pussess tas-siti mertu tal-kuntratt ta' kirja inkwistjoni, u fl-istess waqt hija mbagħad giet ikkastigata għaliex ma ressqitx prova tal-ordnijiet li kienet fl-impossibbiltà li taċċetta minħabba l-istess nuqqas tal-appellati.

17. Tenfasizza li hija xorta waħda ressqet l-aħjar prova dwar it-telf ta' qligħ, u dan billi ressqet ħames *booking orders* dwar *billboards* f'siti oħrajn, li minnhom jidher kif l-ispazju ta' fuq il-*billboards* għar-reklami kien qiegħed jinkera għal madwar €1,600 fix-xahar.

18. Dwar dawn il-ħames *booking orders* tal-aħħar (Dok KV1 sa KV5

f'paġni 238 sa 242 tal-atti tal-kawża), hija tikkontesta d-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti li dawn ma kinux awtentikati u żżid tgħid ukoll li ma kienx hemm għalfejn li dawn jiġu konfermati bil-ġurament tal-klijenti tagħha li għamlu dawk l-ordnijiet.

19. F'dan ir-rigward, l-appellanti tosserva li tali dokumenti ġew awtentikati bħala kopja fidila tal-original mill-Avukat li qiegħed jidher għaliha f'din il-kawża. Ittenni li l-Ewwel Qorti żbaljat meta qieset li dawk id-dokumenti kienu kopji mhux awtentikati, għaliex targumenta li dokument awtentikat minn Avukat jiswa daqs l-original innifsu.

20. Sfiq ma' dan, Faces Displays Limited iżżid li l-Ewwel Qorti lanqas ma setgħet tippretendi li tali dokumenti kellhom jiġu wkoll konfermati bil-ġurament ta' min għamel dawk l-ordnijiet. Sabiex issostni dan, tirreferi għal xi ġurisprudenza li fiha jingħad li sakemm il-kontenut ta' dokument ma jkunx qiegħed jiġi kkontestat, il-konferma ta' dokument bil-ġurament mhijiex meħtieġa għall-ammissibbiltà ta' dokument bħala prova.

21. Tfakkar li fl-istadju tal-ġbir tal-provi, l-appellati ma qajmu l-ebda oġġezzjoni għal kopja tal-*booking orders* inkwistjoni u tgħid li kien biss meta ġew għall-eskussjoni tal-perit komputista li huma qajmu din il-kwistjoni.

22. Tirraġuna li n-nuqqas ta' oġġezzjoni min-naħa tal-appellati f'waqtha kellha tintfiehmem bħala aċċettazzjoni taċita dwar l-awtentiċità ta' dik il-prova, u targumenta li mhuwiex sewwa li l-appellati ħallew għall-aħħar biex qajmu dik il-kwistjoni, u dan sewwasew wara li hija kienet diġà għalqet il-provi tagħha.

23. Tkompli billi tgħid, li f'kull każ, id-dokumenti inkwistjoni tressqu mir-rappreżentant tagħha waqt li kien qiegħed jixhed fuq ġurament, u sabiex issaħħaħ dan, tirreferi għar-relazzjoni tal-perit komputista Dr Renald Micallef.

24. Ilment ieħor ta' Faces Displays Limited huwa mbagħad li l-Ewwel Qorti żbaljat ukoll meta qieset li l-provi tagħha dwar it-telf ta' qligħ kienu limitati għall-kopja tal-ħames *booking orders* li għadha kif saret riferenza għalihom fil-paragrafi ta' qabel dan.

25. Dwar dan, tenfasizza li minbarra dawk il-*booking orders* hija ressqet kopja tar-rapporti u kontijiet awditjati tagħha għall-perjodu ta' bejn is-snin 2012 u 2016. Hija tfisser li minn dawn il-kontijiet u r-rapporti jidher iswed fuq l-abjad kif l-attività ewlenija tagħha tikkonsisti tassew fir-reklamar fuq il-*billboards* u l-*bus shelters*, u li minn tali attività kummerċjali hija jifdlilha qligħ imdaqqs.

26. Iżżid li l-Ewwel Qorti kellha saħanistra quddiemha rapport ta' perit komputista li nħatar għall-għanijiet tal-likwidazzjoni tad-danni. Tfakkar li wara li dan sema' l-provi, għarbel il-kontijiet u r-rapporti awditjati tagħha, kif ukoll ħa qies tal-bqija tad-dokumenti li tressqu fl-atti tal-kawża, dan wasal għall-konklużjoni li hija ġarrbet telf ta' qligħ sostanzjali.

27. Filwaqt li targumenta li l-Ewwel Qorti ma kellha l-ebda raġuni siewja għalfejn kellha twarrab għalkollox il-konklużjoni tal-perit komputista, tistqarr li l-unika riżerva li għandha dwar il-konklużjoni ta' dak il-perit hija dwar it-tnaqqis tat-taxxa mill-ammont ta' danni.

28. Dwar dan il-punt tal-aħħar, tgħid li fil-kalkolu tat-telf ta' qligħ, il-Qrati tagħna ħadu l-pożizzjoni li ma jagħmlu l-ebda tnaqqis ta' taxxa mill-ammont ta' telf ta' qligħ li jkun qiegħed jiġi likwidat. Tfisser li r-raġuni wara dan hija kemm għaliex il-Qorti ma tkunx f'qagħda li taf jekk dawk it-taxxi kinux sejrin ikunu attwalment dovuti u b'kemm, kif ukoll għaliex tali tnaqqis iwassal għal qagħda ironika fejn it-taxxa li suppost titħallas lill-errarju pubbliku tibqa' fil-but tal-konvenut u ma tasal qatt għand il-Gvern.

29. Fid-dawl ta' dan, Faces Displays Limited tişhaq li l-ammont ta' danni li kellu jiġi likwidat mill-Ewwel Qorti huwa dak ta' €167,040, li jirrappreżenta l-ammont li wasal għalih il-perit komputista, qabel ma applika fuq dik is-somma t-tnaqqis bir-rata ta' 35% minħabba t-taxxa.

30. Ilmenti oħrajn tal-appellanti, li jkompli jissawru fuq l-istess argumenti li diġà ssemmew s'issa huma mbagħad dwar li l-Ewwel Qorti ma setgħetx raġonevolment tistenniha li tressaq prova dwar id-domanda għall-*billboards* fiż-żona ta' fejn kellhom jitwaħħlu, kif ukoll prova dwar il-prezzijiet li bihom jinkrew, u jekk dawn il-prezzijiet ivarjawx skont l-istaġun.

31. Tisħaq ukoll li l-Ewwel Qorti lanqas ma kellha tqis il-provi li ressqet dwar it-telf ta' qligħ bħala mhux kredibbli, u dan fuq is-sempliċi fatt li hija naqset milli tressaq prova tad-danni attwali li kienet qiegħda tgħid li ġarrbet (*damnum emergens*). Tirraġuna li tali raġunament mhuwiex tajjeb għaliex fih innifsu id-*damnum emergens* huwa kap ta' danni li huwa separat u differenti minn dak tat-telf ta' qligħ (*lucrum cessans*). Targumenta għalhekk li mbilli hija naqset milli tressaq provi tajbin dwar id-danni attwali li kienet qiegħda tgħid li ġarrbet, ma jfissirx li hija lanqas ma rnexxielha li tipprova d-danni li ġarrbet bħala telf ta' qligħ.

32. Faces Displays Limited tagħlaq billi tgħid li kemm mill-provi kollha li hemm fl-atti tal-kawża, kif ukoll mir-relazzjoni tal-perit komputista, l-Ewwel Qorti kellha biżżejjed materjal quddiemha biex fuq il-miżien tal-bilanċ ta' probabbiltajiet, tasal għall-konkluzjoni li hija tabilhaqq kienet sejra tiġġenera qligħ mit-tħaddim ta' tliet siti ta' fejn kellhom jitwaħħlu l-

billboards inkwistjoni. Tisħaq għalhekk li d-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti sa fejn għandha x'taqsam mat-talba tagħha għal-likwidazzjoni tat-telf ta' qligħ hija żbaljata.

33. Fuq ix-xaqliba l-oħra, l-appellati Debono jwieġbu li l-Ewwel Qorti żammet lura milli tillikwida t-telf ta' qligħ allegat minn Faces Displays Limited, kemm għaliex il-provi dokumentarji li tressqu minnha ma kinux konfermati bil-ġurament u għalhekk ma setgħux jitqiesu bħala l-aħjar prova, kif ukoll għaliex id-danni li qiegħda tippretendi huma ipotetiċi għall-aħħar u mhumiex danni li attwalment sofriet.

34. Dwar dan il-punt tal-aħħar, ifakkru li l-kumpanija appellanti ma kellha l-ebda ordnijiet ta' reklamar fuq il-*billboards* inkwistjoni, u għalhekk, fil-verità hija ma setgħet ġarrbet l-ebda danni. Jgħidu li għalhekk kulma ġara kien li hija semplicement ma għamlitx il-qligħ li xtaqet tagħmel.

35. B'rabta ma' dan, iressqu l-argument li l-kunċett ta' *lucrum cessans* jista' jithaddem biss f'każ li persuna ġġarrab xi diżabbiltà permanenti, u li dan ma japplikax għal kull prospett ta' qligħ li ma javverax ruħu. Jenfasizzaw li l-kumpanija appellanti ma setgħet qatt tbassar kemm kien sejjer ikun il-qligħ li hija setgħet tagħmel mill-kiri tal-*billboards* inkwistjoni, u jirraġunaw li daqskemm f'ċertu perjodi setgħet tagħmel xi qligħ, daqstant ieħor li f'xi perjodi oħrajn setgħet tagħmel telf.

36. Sabiex isaħħu dan l-argument tal-aħħar, jirreferu għat-tweġibiet tal-perit komputista għall-mistoqsijiet li għamlulu fl-eskussjoni u jgħidu li anke dan stqarr li kull stima ta' qligħ għall-futur hija ipotetika. Sfiq ma' dan, jishqu li dak li għamel il-perit kien biss li ħadem is-somom skont is-sottomissjonijiet tal-kumpanija appellanti, però huwa qagħad lura milli jidhol fi kwistjonijiet legali bħal dik dwar il-kwistjoni ta' responsabbiltà jew inkella dwar kemm kellhom ikunu d-danni.

37. Izidu li f'kull każ, l-Ewwel Qorti kellha wkoll raġun ssib li l-kumpanija appellanti naqset milli tressaq provi tajbin dwar id-daqs tat-telf ta' qligħ allegat minnha.

38. Sa fejn għandhom x'jaqsmu l-kopji tal-*booking orders*, jgħidu li dawn tabilhaqq ma ġewx konfermati bil-ġurament tal-klijenti tal-kumpanija appellanti. Jiċċdu li huma ma kkontestawx dawk il-provi u jargumentaw li huma kienu ressqi dik il-kontestazzjoni sa mill-bidu nett tal-kawża, tant li ressqi eċċezzjoni f'dan is-sens. Skont l-appellati, dan wassal biex l-appellanti ma kellha l-ebda għażla oħra għajr li tressaq l-aħjar prova, li skonthom tikkonsisti fix-xhieda tal-klijenti tal-kumpanija appellanti.

39. Jissoktaw billi jargumentaw, li hija daqstant ieħor mingħajr sies, il-

kritika lejn is-sentenza appellata, sa fejn l-Ewwel Qorti qieset li l-provi tal-appellanti dwar it-telf ta' qligħ ma kinux kredibbli. Jgħidu li kien fil-kompetenza tal-Ewwel Qorti li tgħarbel kemm il-mod ta' kif ix-xhieda ġabu ruħhom, kif ukoll li tislet il-konklużjonijiet tagħha dwar jekk dak li kien qiegħed jingħad u jiġi mqiegħed fl-atti kellux jitwemmen jew le. Ifissru li l-Ewwel Qorti ħasset li l-provi dwar it-telf ta' qligħ ma kinux kredibbli għaliex il-kumpanija appellanti, saħansitra lanqas ma rnexxielha tipprova l-bażiku.

40. Jagħlqu mbagħad billi jgħidu li fl-aħħar mill-aħħar, anke il-perit komputista kkummenta li huwa stenna li l-kumpanija appellanti kienet sejra tippreżenta stejjem aktar b'saħħithom u msaħħa b'aktar dokumentazzjoni fattwali.

41. Din il-Qorti wara li għarblet l-argumenti tal-partijiet fid-dawl ta' dak kollu li hemm fl-atti tal-kawża, tqis li Faces Displays Limited għandha raġun fil-parti l-kbira tal-ilmenti tagħha.

42. Qabel ma tfisser kif u għalfejn l-appell ta' Faces Displays Limited huwa mistħoqq, il-Qorti tħoss, li qabel xejn, għandha tibda billi tagħmilha ċara li l-appellati Debono qegħdin jgħidu ħażin li l-kumpens għal-*lucrum cessans*, jew fi kliem aktar sempliċi l-kumpens għat-telf ta' qligħ, jista' jingħata biss f'dawk il-każijiet fejn persuna ġġarrab diżabbiltà permanenti.

43. Hija l-liġi stess li fl-**Artikolu 1125 tal-Kodiċi Ċivili** tipprovdi li meta parti f'kuntratt tonqos li twettaq dak li tkun intrabtet bih, hija ssir obbligata li tħallas lill-parti l-oħra d-danni — dak li fil-ġurisprudenza huwa magħruf bħala «*l-effetti sekondarji*» tal-obbligazzjoni (ara ***Accountant General et v. C.T. Enterprises Company Limited*** deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fid-29 ta' Settembru, 2011).

44. Fl-**Artikolu 1135 tal-Kodiċi Ċivili** mbagħad insibu, li b'mod ġenerali, id-danni li għandhom jithallsu lill-kreditur tal-obbligazzjoni ma jikkonsistux biss fit-telf attwali li jkun bata minħabba n-nuqqas ta' twettiq tal-obbligazzjoni, iżda jestendu wkoll għal «*qligħ li jkun ġie mtellef*» (ara f'dan is-sens ***Asset Investments Limited v. Awtorità tad-Djar*** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fit-13 ta' Ottubru, 2022).

45. Ġaladarba ma sar l-ebda appell mill-ewwel tliet kapijiet tas-sentenza appellata, u fit-tielet kap l-Ewwel Qorti sabet lil Debono responsabbli għad-danni mġarrba minn Faces Displays Limited b'konsegwenza tal-ksur tal-obbligazzjonijiet msemmija fil-ftehim tal-kirja tad-29 ta' Awwissu, 2011, l-appellati Debono ma jistgħux issa jiġu jgħidu li Faces Displays Limited hija intitolata biss għad-danni attwali u mhux ukoll għat-telf ta' qligħ li hija setgħet iddaħħal mill-attività kummerċjali li kienet beħsiebha twettaq fuq it-tliet siti mertu tal-kuntratt tal-kirja.

46. B'daqshekk, però ma jfissirx li Faces Displays Limited hija intitolata għall-ħlas tad-danni b'mod assolut. Tassew, huwa mifhum li d-dikjarazzjoni waħedha tar-responsabbiltà għad-danni ma tfissirx bilfors li dawk id-danni tassew jeżistu, u għaldaqstant, jaqa' dejjem fuq spallejn il-kreditur tal-obbligazzjoni li jipprova kemm l-eżistenza, kif ukoll il-kwantità tad-danni li hu jallega li ġarrab (ara f'dan is-sens **Joe Xuereb Holding Co. Limited v. Marlene Xuereb et** mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fit-30 ta' Ġunju, 2005).

47. Sa fejn imbagħad għandha x'taqsam il-kwalità tal-provi dwar id-danni, għalkemm huwa minnu li skont l-**Artikolu 559 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**, il-Qorti għandha d-dmir li titlob li ssirilha l-aħjar prova, b'danakollu huwa daqstant ieħor mifhum u aċċettat li din ir-regola ma tistax tiġi mhaddma fl-astratt, iżda għandha tiġi applikata b'referenza diretta għaċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ li l-Qorti jkollha quddiemha (ara **Myriam Fenech Adami v. Anna Gatt et** deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-26 ta' Ottubru, 2022).

48. Tassew, hija l-liġi stess li fl-**Artikolu 559 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili**, tikkwalifika din ir-regola dwar l-«aħjar prova» bil-kliem «*li parti tista' ġġib*», u għalhekk huwa loġiku li jekk parti f'kawża ma tkunx tista' ġġib xi prova għal raġunijiet siewja, dik il-parti

m'għandhiex tiġi kkastigata għal nuqqas bħal dak (ara f'dan is-sens ***Sandra Ranieri v. Mohib sive Michael Abouzidan*** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fis-16 ta' Marzu, 2023).

49. F'dan il-qafas, il-Qorti jidhrilha li għalkemm huwa kollu minnu, li idealment, l-aktar prova b'saħħitha dwar it-telf ta' qligħ kif ukoll tad-daqs ta' dak it-telf, kienet tikkonsisti fil-prova dwar l-ordnijiet jew id-domanda li Faces Displays Limited seta' kellha għar-reklami fuq il-*billboards* li kellhom jitwaħħlu fuq it-tliet siti msemmija fil-ftehim tal-kirja tad-29 ta' Awwissu, 2011, madankollu, il-Qorti tifhem li l-kumpanija appellanti ma setgħetx tabilhaqq tiġi mistennija li tressaq prova bħal dik, meta hija kienet f'qagħda li ma setgħetx toffri dawk il-*billboards* għar-reklamar, u dan għar-raġuni sempliċi li hija ma ngħatatx il-pussess fiżiku u battal tat-tliet siti li fihom kellha twaqqaf tali *billboards*.

50. Meqjus dan, il-Qorti jidhrilha li f'dan il-każ Faces Displays Limited xorta waħda rnexxielha tressaq provi diretti u b'saħħithom dwar l-eżistenza tad-domanda fis-suq għall-*billboards* li kellha twaħħal fis-siti msemmija fil-ftehim tal-kirja tad-29 ta' Awwissu, 2011.

51. Tassew, il-fatt waħdu li fis-sit ta' fejn kellhom jitwaħħlu l-*billboards*, kien għad hemm imwaħħla l-*billboards* ta' terzi, li baqgħu ma tneħhewx sakemm kienet qiegħda tinstema' l-kawża u li saħansitra baqgħu jiġu

mikrija għal għanijiet ta' reklamar, juri biċ-ċar l-eżistenza tad-domanda fis-suq għall-*billboards* bħal dawk li kienu sejrin jitwaħħlu minn Faces Displays Limited (ara f'dan is-sens: (i) paragrafu 9 tal-affidavit ta' Kevin Vassallo, f'paġni 38 u 39 tal-atti tal-kawża; (ii) ir-ritratti tal-*billboards* datati 31/01/2014, f'paġni 40 sa 42 tal-atti tal-kawża; u (iii) l-kontroeżami ta' Joe Debono, Dok RM27 f'paġna 270 tal-atti tal-kawża).

52. Naturalment ir-reklamar fuq il-*billboards* ma jsirx b'xejn, u la d-domanda għall-*billboards* fil-lok ta' fejn kellhom jiġu mwaħħla giet tabilhaqq ippruvata, mela allura huwa aktar probabbli milli le, li fuq medda ta' għaxar snin, l-appellanti kienet sejra tagħmel xi forma ta' dħul mill-attività kummerċjali li kien beħsiebha tagħmel fis-sit mertu tal-kawża.

53. Li n-nuqqas min-naħa tal-appellati wassal sabiex Faces Displays Limited garrbet telf ta' dħul huwa għalhekk ippruvat, u l-kwistjoni li jifdal hija jekk l-appellanti rnexxilhiex tipprova li minn dak id-dħul hija kien sejjer jibqagħlha xi qligħ, u jekk iva, kemm kien sejjer ikun bejn wieħed u ieħor dak il-qligħ.

54. Qabel ma tindirizza dawn il-punti tal-aħħar, il-Qorti tqis li f'dan l-istadju jixraq li ssir parentesi fis-sens li tiġi indirizzata l-kwistjoni dwar l-ammissibbiltà tal-prova tal-ħames *booking orders* (Dok KV1 sa KV5 f'paġni 238 sa 242 tal-atti tal-kawża) li saret riferenza għalihom fis-

sentenza appellata, kif ukoll mill-partijiet fl-atti tal-appell.

55. Dwar dan, il-Qorti jidhrilha li Faces Displays Limited għandha raġun tišhaq, li fiċ-ċirkostanzi, daww il-*booking orders* huma fihom infushom prova tal-kontenut tagħhom u li ma kienx hemm il-ħtieġa jiġu kkonfermati bil-ġurament tal-klijenti li għamlu daww l-ordnijiet. L-appellanti għandha wkoll raġun fil-prinċipju meta qiegħda tgħid, li sakemm ma jkunx hemm kontestazzjoni dwar l-awtentiċità ta' dokument, il-konferma bil-ġurament ta' dak id-dokument ma ssirx meħtieġa bħala rekwizit għas-siwi ta' dik il-prova (ara f'dan is-sens **Simone Eve Colette Sammut et. v. Adam Sammut** mogħtija mill-Qorti tal-appell fis-17 ta' Marzu, 2021, u **Middlesea Insurance plc v. Spot On Gypsum Limited** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Jannar, 2021).

56. Fuq kollox, l-appellanti qiegħda wkoll tgħid is-sewwa, li fl-aħħar mill-aħħar, il-*booking orders* inkwistjoni tressqu fl-atti mir-rappreżentant tagħha waqt li kien qiegħed jixhed fuq ġurament quddiem il-perit komputista, u għalhekk mhuwiex minnu li ma tressqux fuq ġurament. Kemm hu hekk, fil-minuti tar-relazzjoni tal-perit komputista, tniżżel li: «*għas-soċjetà attriċi deher Kevin Vassallo li wara li ħa l-ġurament ippreżenta ħames dokument Dok KV1 sa Dok KV5. Is-sur Vassallo spjega li dawn id-dokumenti kienu booking orders jew kuntratti bejn Faces Displays Limited u ditti varji fejn dawn id-ditti kienu qed jintrabtu*

sabiex jirreklamaw fuq il-billboards tas-soċjetà attriċi» (silta mir-relazzjoni tal-perit komputista, f'paġna 130 tal-atti tal-kawża).

57. Jekk dan mhux biżżejjed, meta mbagħad ġie direttament mistoqsi fl-eskussjoni dwar jekk jaqbilx li tali dokumenti ma ġewx konfermati bil-ġurament u mhumiex awtentikati, il-perit komputista, wieġeb mingħajr tlaqliq, li Dok KV1 sa KV5 tressqu quddiemu bil-ġurament tas-Sur Kevin Vassallo fis-seduta tad-29 ta' Mejju, 2015, u li dawk l-istess dokumenti juru li ġew ċertifikati bħala vera kopja mill-istess avukat li qiegħed jidher għall-kumpanija appellanti f'din il-kawża (ara t-tweġibiet tal-perit komputista għall-mistoqsijiet fl-eskussjoni, f'paġna 279 tal-atti tal-kawża).

58. F'ċirkostanzi bħal dawn, żgur li ma jistax jingħad li l-ħames kopji tal-*booking orders* li tressqu fl-atti tal-kawża mhumiex ammissibbli bħala prova, jew inkella li dawk id-dokumenti ma jistgħux jitqiesu li jagħmlu prova tal-kontenut tagħhom. Dan jgħodd aktar u aktar, għaliex imkien mill-atti tal-kawża ma jirriżulta li l-Ewwel Qorti jew inkella l-appellati Debono ma talbu li jaraw l-original tal-kopji ta' dawk il-*booking orders* (ara ***PKJK Company Limited et v. Anthony Abela et*** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fil-25 ta' April, 2008).

59. Lura għall-kwistjoni dwar jekk Faces Displays Limited irnexxilhiex tressaq prova tat-telf ta' qligħ li setgħet tagħmel mill-attività kummerċjali

tal-kiri tal-*billboards* li kellha twaħħal fit-tliet siti mertu tal-ftehim tad-29 ta' Awwissu, 2011, il-Qorti tqis li l-kumpanija appellanti qiegħda wkoll tgħid sewwa li l-provi tagħha fir-rigward ma kinux biss il-ħames *booking orders* li l-Ewwel Qorti ma qisitx li kienu biżżejjed.

60. Fis-sewwa, minbarra l-*booking orders* imsemmija, li juru kif fi bnadi oħrajn f'Malta, l-appellanti kienet qiegħda tikri l-ispazju ta' fuq il-*billboards* għall-għanijiet ta' reklamar bil-prezz ta' €1,600 fix-xahar, l-appellanti ressqet provi oħrajn li juru kif hija kienet tabilhaqq tagħmel qligħ tajjeb mill-attività kummerċjali tagħha li prinċipalment tikkonsisti fil-kiri tal-ispazji ta' reklamar fuq il-*billboards* u fuq il-*bus shelters*.

61. B'mod partikolari, l-appellanti ressqet kopja ta' bosta rapporti kif ukoll tal-kontijiet awditjati tagħha fuq medda ta' snin. Pereżempju minn ħarsa lejn dawn il-kontijiet, jidher li għas-snin 2014, 2015 u 2016, l-appellanti għamlet qligħ qabel it-taxxa fl-ammont globali ta': €297,678 u €217,394 u €412,993, rispettivament (ara l-kontijiet tal-kumpanija f'paġni 175 u 206 tal-atti tal-kawża).

62. B'żieda ma' dan, id-direttur tal-kumpanija appellanti stqarr ukoll fuq ġurament li huwa kien informat li l-*billboards* li baqgħu mwaħħla fuq l-istess siti fejn kellhom jitwaħħlu daww tagħha, kienu qegħdin jiġu mikrija għal prezz ta' €1,800 fix-xahar, kif ukoll fisser li wara li kellhom jitnaqqsu

I-ispejjeż kollha għal kull xahar b'hal dawk għall-istampar u l-installazzjoni tar-reklami (€280), dawl (€80), kera (€236), deprezzament fuq il-valur kapitali tal-*billboard* (€250) u tiswijiet li jinqalgħu minn żmien għal żmien (€50), il-kumpanija jibqagħlha qligħ sostanzjali minn fuq kull *billboard* (ara l-affidavit ta' Kevin Vassallo f'paġna 39 tal-atti tal-kawża).

63. Mhux t'inqas rilevanza hija mbagħad ir-relazzjoni tal-perit komputista, li minnha jidher kif mill-ġabra sħiħa ta' provi li hemm fl-atti, dak il-perit irriżultalu li wara li jitnaqqsu l-ispejjeż kollha inkluż dawk imsemmija fl-affidavit ta' Kevin Vassallo, kif ukoll dawk b'rabta mal-kummissjonijiet lill-aġenziji ta' reklamar, il-kumpanija appellanti kien sejra jifdlilha, qligħ qabel ma tħallas it-taxxa ta' madwar €5,568 fis-sena — u dan minn fuq kull *billboard* (ara r-relazzjoni tal-perit komputista, f'paġna 139 tal-atti tal-kawża).

64. Fil-fehma tal-Qorti, il-fatt waħdu li l-perit komputista kien kapaċi jaasal għall-figuri dwar it-telf ta' qligħ mill-provi li tressqu fl-atti juri, li minna tagħha, Faces Displays Limited ressqet biżżejjed provi dwar it-telf ta' qligħ li ġarrbet. Tassew, li kieku ma kienx hekk, il-perit komputista ma seta' qatt ikun f'qagħda li jaasal għall-konklużjonijiet tiegħu.

65. F'dan il-kwadru, din il-Qorti, filwaqt li tagħraf li l-Ewwel Qorti ma kinitx marbuta li toqgħod fuq il-konklużjonijiet tal-perit komputista, fl-istess

waqt jidhirlha li l-Ewwel Qorti ma kellhiex raġunijiet b'saħħithom biżżejjed għalfejn kellha twarrab għalkollox il-konklużjonijiet ta' dak il-perit, u dan sa fejn għandu x'jaqsam mat-telf ta' qligħ li Faces Displays Limited qiegħda tilmenta dwaru.

66. Kif ingħad, il-konklużjoni tal-perit komputista hija msejsa fuq il-provi li hemm fl-atti, u prinċipalment fuq l-affidavit ġuramentat ta' Kevin Vassallo u d-dokumenti li ġew imressqa bil-ġurament tal-istess xhud. Min-naħa tagħhom, l-appellati ma ndenjawx iressqu xi provi jew inkella xi xhieda oħra bil-għan li jmeru dak li xehed dwaru Vassallo, u dan dejjem sa fejn għandu x'jaqsam mat-telf ta' qligħ li Faces Displays Limited qiegħda tilmenta dwaru. Anke fil-kontroezami ta' Vassallo, l-appellati saħansitra naqsu milli jikkonfrontawh dwar il-figuri li huwa semma fl-affidavit tiegħu, u għalhekk il-verżjoni ta' Vassallo dwar it-telf ta' qligħ baqgħet ma ġietx kontradetta.

67. Fil-fehma tal-Qorti, f'ċirkostanzi bħal dawn, l-Ewwel Qorti qajla setgħet raġonevolment tikkonkludi li Faces Displays Limited ma rnexxilhiex tipprova li hija ġarrbet telf ta' qligħ b'konsegwenza diretta tan-nuqqasijiet kuntrattwali tal-konvenuti Debono, u għalhekk l-ilmenti tal-appellanti huma fejjieda.

68. Filwaqt li sa hawnhekk l-appell ta' Faces Displays Limited huwa

misthoqq, l-istess ma jistax jingħad sa fejn il-kumpanija appellanti qiegħda tippretendi kumpens għat-telf ta' qligħ fl-ammont ta' €167,040, li ħareġ bih il-perit komputista f'Tabella 2, f'paġna 139 tal-atti tal-kawża.

69. Għalkemm Faces Displays Limited qiegħda tgħid sewwa li l-perit komputista ma kellux inaqqsilha s-somma ta' €58,464 bħala taxxa mill-ammont ta' €167,040, għaliex fl-aħħar mill-aħħar, kull ammont dovut bħala taxxa għandu jmur fil-but tal-Gvern u mhux jibqa' fil-but tal-konvenuti appellati (ara ***Frederick Catania v. Ta' Matthew Fish Farm Limited*** mogħtija mill-Qorti tal-Appell, fl-10 ta' Ottubru, 2023), fl-istess waqt il-Qorti tqis, li f'każ bħal dan, l-appellanti ma kellha l-ebda garanzija li l-*billboards* tagħha kienu sejrin ikunu dejjem mikrija għal tul l-għaxar snin sħaħ tal-kirja.

70. Hekk ukoll, l-appellanti lanqas ma għandha xi garanzija li għaliex f'ċertu żmien hija kien qiegħed jirnexxielha tikri xi wħud mill-ispazji li kellha fuq il-*billboards* tagħha bir-rata ta' €1,600 fix-xahar, mela allura hija kien sejjer jirnexxielha li tikri l-*billboards* inkwistjoni dejjem b'dik ir-rata u mhux b'inqas.

71. Daqstant ieħor ma hemm l-ebda ċertezza li l-ispejjeż li xehed dwarhom Vassallo fl-affidavit li ħalef fid-9 ta' Frar, 2014, ma kinux sejrin jiżdiedu fuq il-medda ta' għaxar snin — li mhuwiex xi perjodu ċkejken.

72. Dawn l-inċertezzi kollha mhumie x però ta' xkiel sabiex l-Ewwel Qorti setgħet tillikwida d-danni għat-telf ta' qligħ.

73. Huwa tabilhaqq magħruf sewwa fil-ġurisprudenza li fejn il-mezzi probatorji ma jkunux jistgħu jwasslu bi preċiżjoni għad-determinazzjoni tal-ammont ta' telf ta' qligħ, il-Qorti jifdlilha dejjem is-setgħa diskrezzjonali li tillikwida danni fuq il-kriterju sussidjarju tal-valutazzjoni ekwitattiva, jew kif aħjar magħruf bħala *arbitrio boni viri* (ara f'dan is-sens **Edward Engerer v. Richard Attard pro et noe** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Settembru, 2019).

74. Meqjus dan, il-Qorti jidhrilha li fiċ-ċirkostanzi kollha ta' dan il-każ, huwa ġust u xieraq li minhabba l-istat ta' inċertezza dwar jekk l-appellanti kinitx sejra jirnexxielha tikri dejjem l-*billboards* inkwistjoni tul l-għaxar snin kollha tal-kuntratt tal-kirja, l-ammont ta' €167,040 li ġie likwidat mill-perit komputista għandu jitnaqqas bir-rata ta' 20%, li hija b'konformità mar-rata li kemm din il-Qorti tal-Appell, kif ukoll il-Qorti Kostituzzjonali normalment japplikaw fil-każ ta' inċertezzi ta' din ix-xorta (ara b'eżempju **Sandra Ranieri v. Mohib sive Michael Abouzidan** deċiża fis-16 ta' Marzu, 2023, u **Rita Falzon v. Dun Saverin sive Xavier Cutajar et** mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fit-30 ta' Marzu, 2022). Dan iġibna għall-ammont ta' €133,632.

75. Sa fejn imbagħad għandhom x'jaqsmu l-inċertezzi dwar il-prezz għar-reklami ta' fuq il-*billboards*, kif ukoll l-ispejjeż marbuta mal-attività kummerċjali li l-appellanti kien beħsiebha twettaq, il-Qorti jidhrilha li fiċ-ċirkostanzi jkun ġust u xieraq li jsir tnaqqis ieħor bir-rata ta' 30% mill-ammont ta' €133,632 — li jwassal għas-somma finali ta' €93,542.40.

76. Fl-aħħar nett u sabiex ikun ingħad kollox, peress li fir-rikors maħluf li bih nediet din il-kawża, Faces Displays Limited qagħdet lura milli titlob xi ammont determinat ta' danni, kif ukoll għaliex b'din is-sentenza l-Qorti sejra tkun qiegħda tbiddel b'mod drastiku l-ammont ta' danni li ġie likwidat mill-Ewwel Qorti, il-Qorti bi tħaddim tal-prinċipju ta' *in illiquidis non fit mora*, jidhrilha li l-imgħaxijiet fuq id-danni għandhom jibdew jgħaddu mid-data ta' din is-sentenza u mhux mill-jum li fih ingħatat is-sentenza appellata (ara ***Peter Plant Limited v. Water Services Corporation*** mogħtija mill-Qorti tal-Appell fid-9 ta' Mejju, 2024).

77. L-appell ta' Faces Displays Limited sejjer għalhekk ikun qiegħed jiġi milqugħ, b'dan illi l-Qorti sejra tkun qiegħda żżid l-ammont ta' danni li għandhom jiġu mħallsa lil Faces Displays Limited bis-somma ta' €93,542.40, u mhux b'dik ta' €167,040 kif mitluba mill-appellanti fit-talba finali tar-rikors tal-appell. B'kollox l-ammont ta' danni li għandu jithallas mill-appellati Debono huwa għalhekk ta' €98,542.40¹.

¹ €5,000 + €93,542.40 = €98,542.40.

Deċiżjoni

Għaldaqstant għar-raġunijiet fuq imsemmija, din il-Qorti qiegħda **tilqa'** l-appell ta' Faces Displays Limited, u għalhekk **tirriforma** s-sentenza appellata tat-23 ta' Lulju, 2020, billi minflok l-ammont ta' ħamest elef ewro (€5,000), tillikwida l-ammont ta' tmienja u disgħin elf, ħames mija tnejn u erbgħin ewro u erbgħin ċenteżmu (**€98,542.40**) bħala danni, li l-konvenuti Debono qegħdin jiġu kkundannati flimkien bejniethom sabiex iħallsu lil Faces Displays Limited, u dan bl-imgħax legali mill-jum ta' din is-sentenza sad-data tal-pagament effettiv.

Mill-bqija s-sentenza appellata għandha tibqa' kif inhi, sa fejn hija kompatibbli ma' din is-sentenza.

L-ispejjeż kollha ta' din il-proċedura għandhom jagħmlu tajjeb għalihom il-konvenuti Debono, flimkien bejniethom.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Christian Falzon Scerri
Imħallef

Josette Demicoli
Imħallef

Deputat Registratur
SS